

Landschappelijke inpassing

Nieuwbouwwijk te Driezum (fr)

**nina
a. b
bing**

MAAKT
BUITEN

Het vertrekpunt van de landschapsvisie, beschreven in de ‘Rijkdom van Dantumadiel’, op hoofdlijnen wordt als volgt geformuleerd:

Het scherp houden van de verschillende landschapstypen en de overgangen daartussen die leiden tot een duidelijk en ‘leesbaar’ landschap.

Opdrachtgever:

Dantuma advies
Omgevingsrecht
van Sytzamawei 12
9114 RW Driezum

Opdrachtnemer:

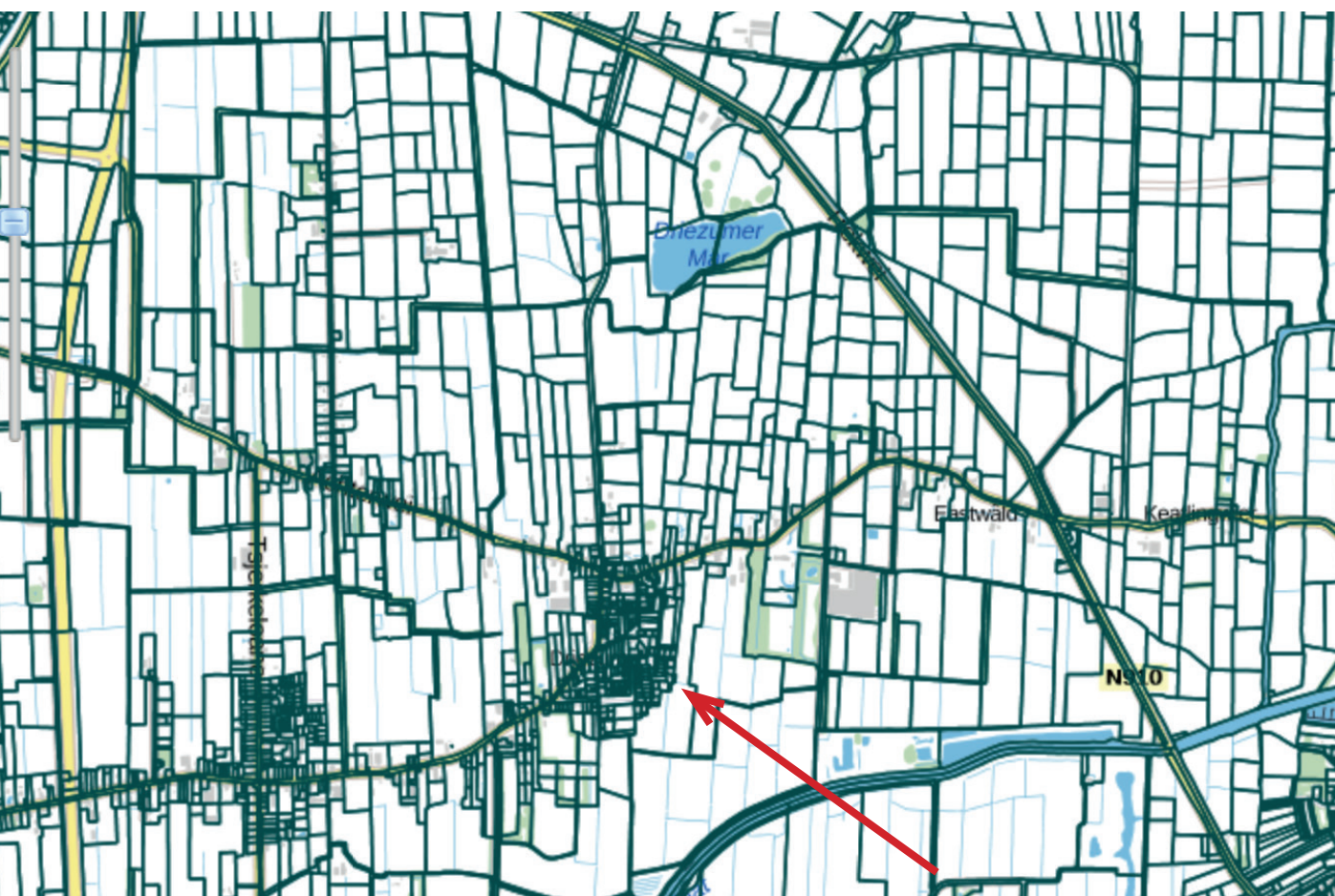
NINA ABBING Maakt Buiten
Tuin & Landschapsontwerp
Butenstreek 1014
9003 MC Warten

Uitgevoerd door:

Nina Abbing

Datum rapport:

April 2022

Kadastrale kaart

Inhoud

1. Inleiding	7
2. Ruimtelijke opbouw	9
2.1 Natuurlijk Landschap	
2.2 Herkenbaar, respecteren en rekening mee houden	
2.3 De nota Belvedere	
3. Groenstructuur	13
4. Stedenbouwkundig plan	15
4.1 Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen	
4.2 Duurzaamheid	
5. Landschappelijke inrichting	19
5.1 Nieuwbouwwijk en cultuurhistorie: Kansen	
5.2 Klimaatverandering	
Bronvermelding	

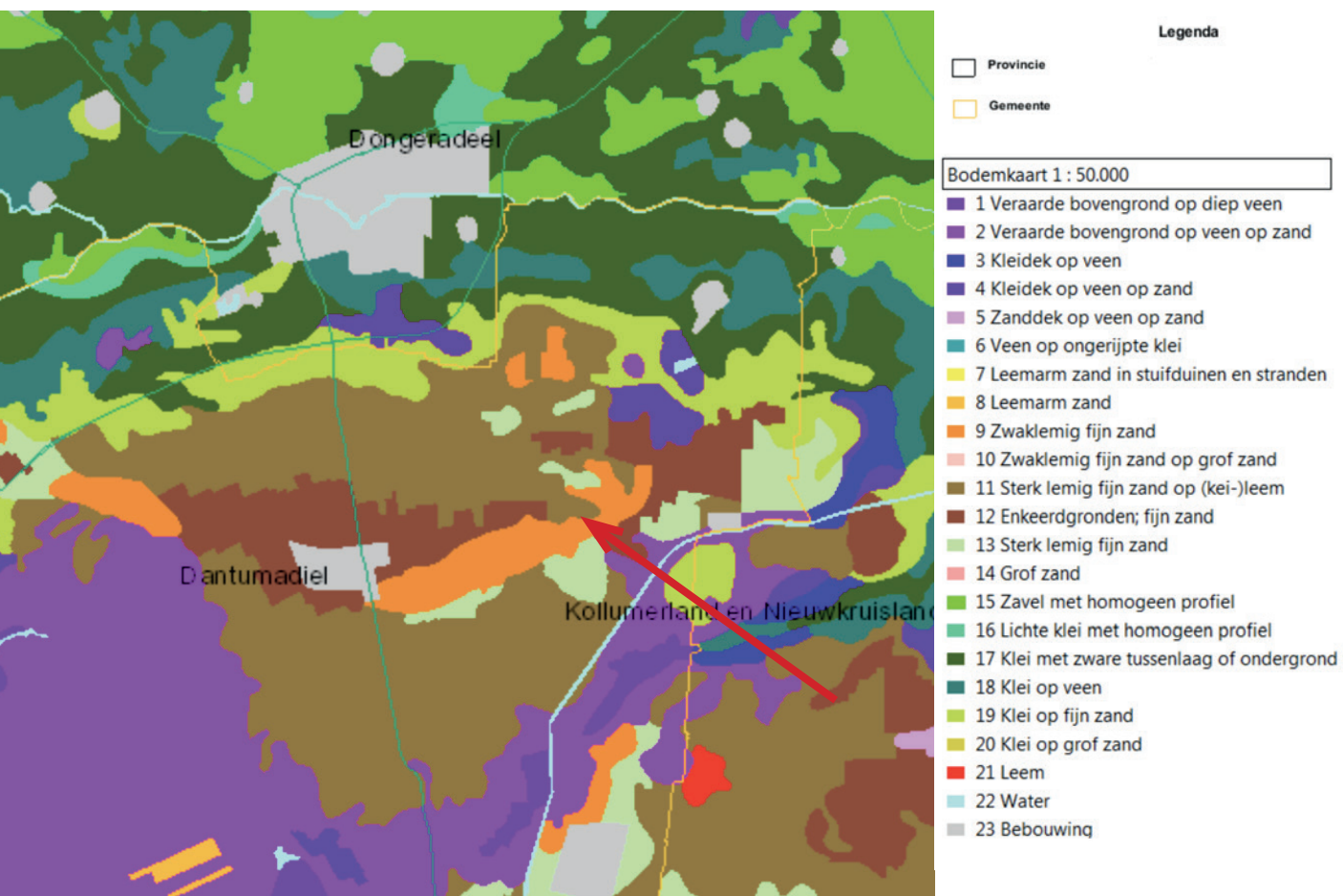
Bovenaanzicht projectlocatie met verkaveling

1 | Inleiding

Driezum breidt uit
Ook de ontwikkeling van Driezum staat niet stil. De komende jaren breidt het dorp aan de oostkant verder uit. Na de bouw van de nieuwbouwwijk in zal het dorp in twee fases verder uitbreiden. Het stedenbouwkundig ontwerp is opgesteld door bouwkundig bureau Egbert Zwarts. Dit stedenbouwkundig plan betreft de ontwikkeling van een nieuwe buurt met een eigen karakter dat vooral duurzaam en toekomsbestendig is.

Opdracht
Een landschappelijke inpassing van zowel de aanzichten vanaf de openbare ruimte en het omliggende landschap op de nieuwbouw alsook de interne structuur en inrichting van het nieuwbouwplan. Op basis van de eerste fase en de in het totaalplan aangegeven stedenbouwkundige schets een vertaling maken naar de invulling van de openbare ruimte.

Doelen
Een groene en klimaatbestendige inrichting van de nieuwe openbare ruimte. Speciale aandacht voor beplanting van en naast sloten, greppels en randen van de uitbreiding. Invullen van de straatbeplanting: suggesties aangeven (soorten, dichtheden, profielen). Daarnaast HWA, klimaatbestendige inrichting en parkeren uitwerken samen met het groene en gewenste beeld. Dit alles in samenwerking met de gemeente Noard East Fryslan.

Bodemkaart (bron: bodemdata)

2 | Ruimtelijke opbouw

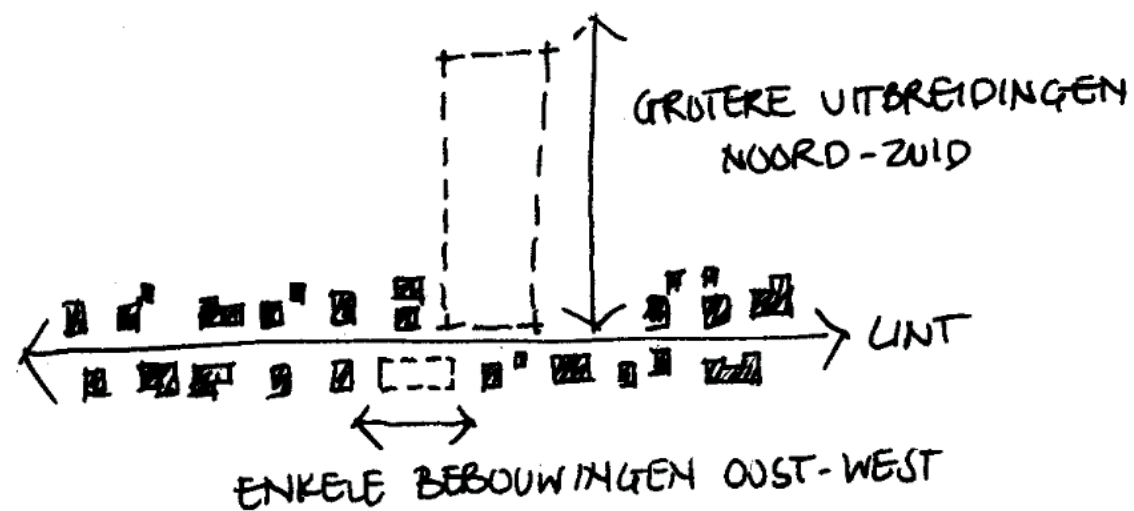
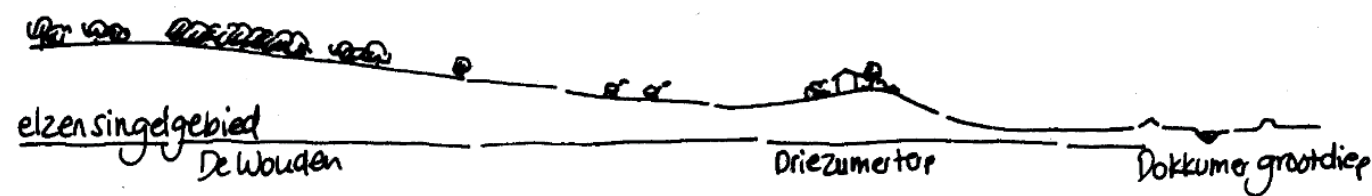
2.1 Natuurlijk landschap

Het plangebied ligt op de noordelijke uitloper van het Fries-Drents plateau, een keileem- en dekzandlandschap dat in de ijs tijden is gevormd. Voor de Friese Wouden is de ijs tijd van belang omdat tijdens de ijsbedekking een dikke laag keileem is afgezet, een mengsel van fijne leem en door het landijs uit Scandinavië meegevoerde stenen. Door de wind werd zand aangevoerd uit het drooggeval len Noordzeebekken, dat in een dunne laag over het gebied werd afgezet (dekzand). Over het algemeen is deze dekzandlaag niet dikker dan een meter. Een groot deel van het huidige zandgebied is vroeger ook bedekt geweest met veen, dat inmiddels door oxidatie, en hier en daar ook door turfgraverij, weer is verdwenen.

Op het zand zijn de eerste aanwijzingen voor bewoning pas in de Middeleeuwen te vinden. Vanuit het noorden werd de zandrug van Driezum-Rinsumageest ontgonnen en ingericht. Vanuit een oost-westverlopende ontginningsas, waarlangs de boerderijen stonden, werden strookvormige percelen naar het zuiden uitgezet. Net als veel andere dorpen op de grens van het Fries-Drents Plateau zijn de dorpen in de Dokkumerwouden verplaatst naar hogere delen van het terrein, omdat wateroverlast of uitputting van de bodem daar aanleiding toe gaf. Dat de dorpen Rinsumageest en Driezum niet zijn verplaatst heeft te maken met het feit dat de zandrug daar maar smal is, zodat er gewoon geen plaats was om het hoger op te zoeken.

2.2 Herkenbaar, respecteren en rekening mee houden

Het landschapsbeeld in De Wouden wordt voor een groot deel bepaald door het patroon van elzensingels. Deze hadden de functie als veekering en als geriefhout. De singels accentueren de strokenverkaveling van de hogere gronden van de gemeente. Dit verkavelingstype is ont-

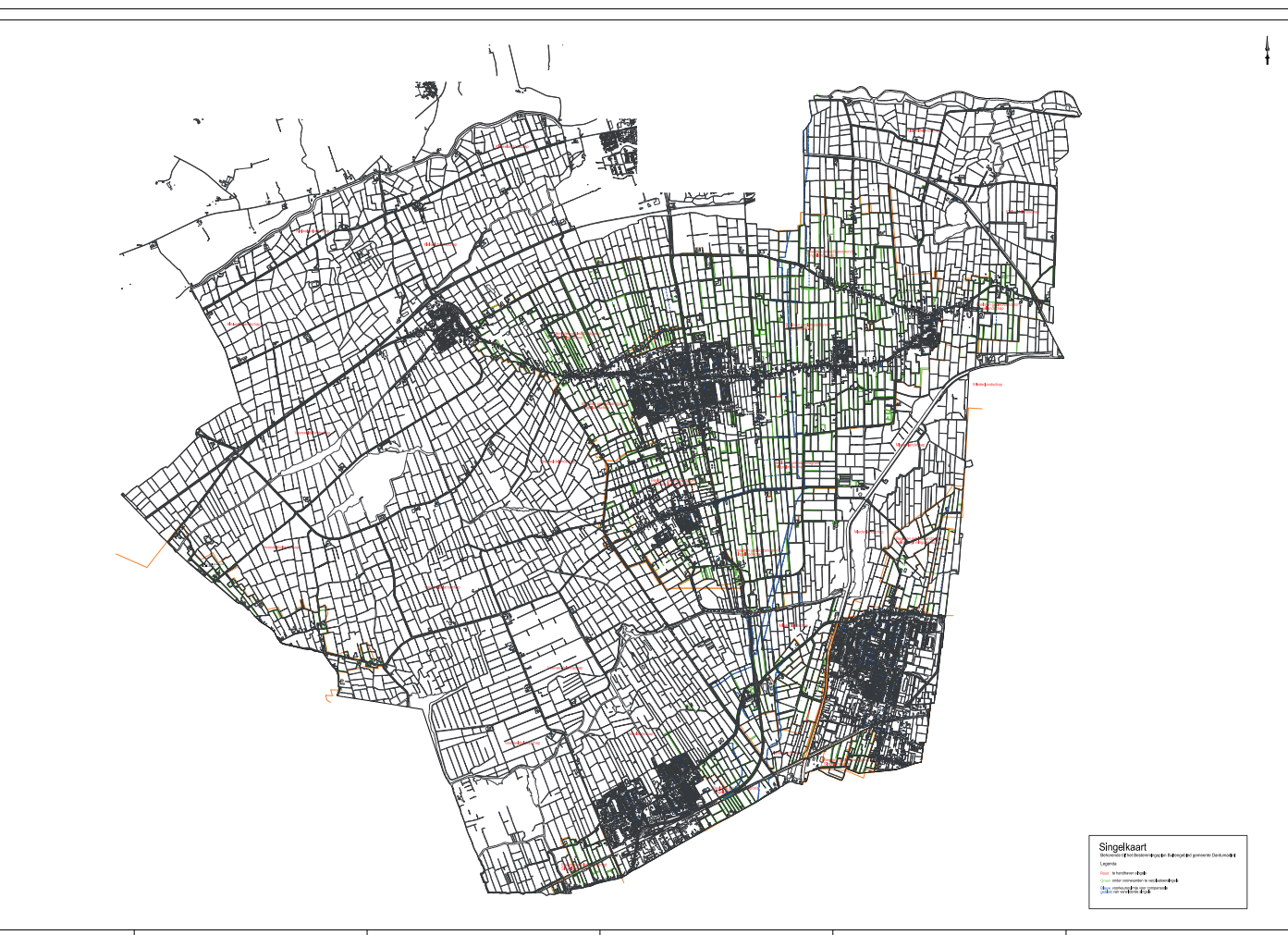

staan door het 'recht van opstrek'. Deze verkaveling kenmerkt zich door langgerekte kavels min of meer evenwijdig aan elkaar en soms ook uitwaaiend.

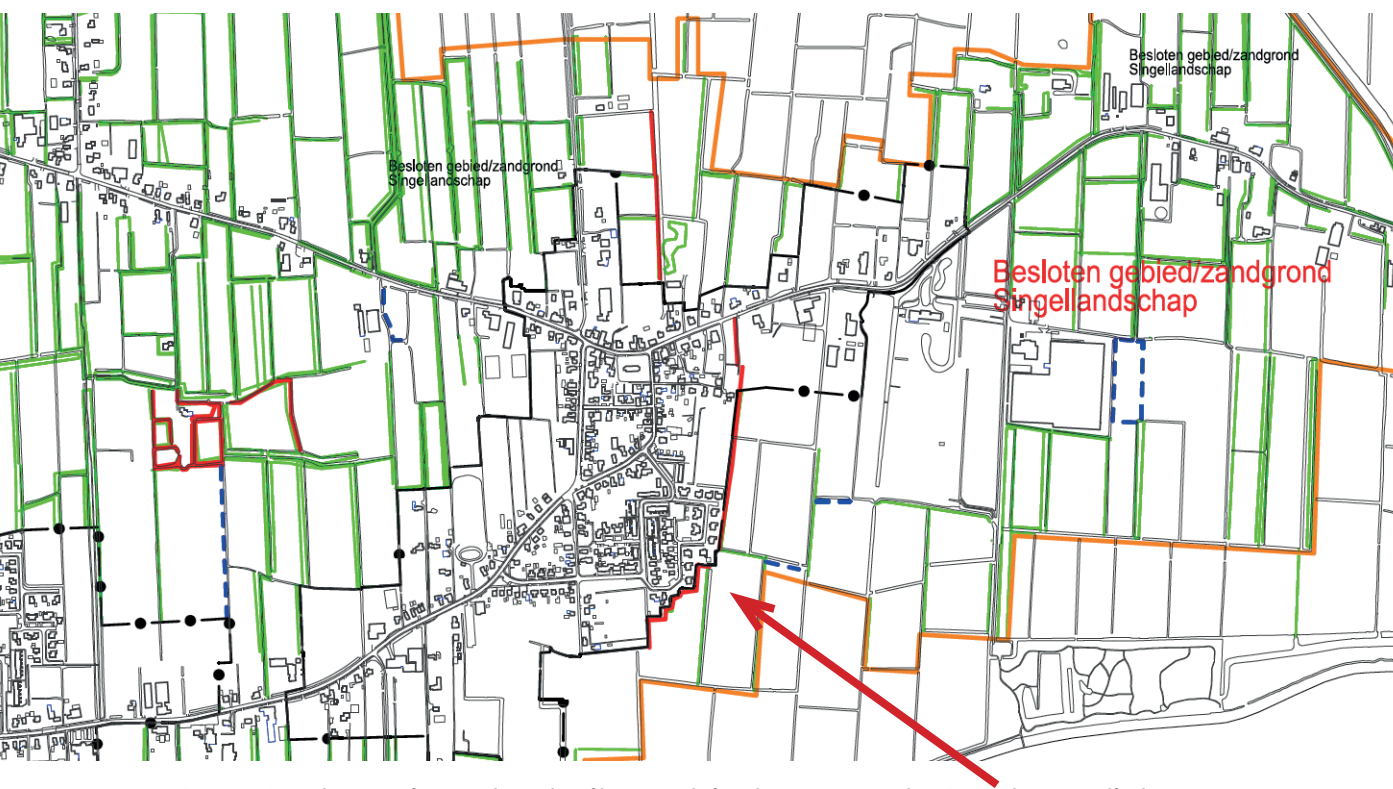
Het gebied van de Dokkumer Wouden wordt gevormd door het oost-westgerichte bebouwingslint, waarlangs de dorpen Rinsumageest, Damwâld, Wouterswâld en Driezum liggen en door de noord-zuid gerichte elzensingels, wegen en vaarten. Hierdoor ontstaan twee dominante richtingen die het beeld bepalen in dit deelgebied. Er is een vrijstrakke bebouwingsstructuur op de oost-west gerichte bebouwingslijn aanwezig door de aaneenschakeling van straatdorpen.

2.3 De Nota Belvédère

De Nota Belvédère (OC&W, 1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. 'Behoud door ontwikkeling' is hierbij aangegeven als een belangrijk uitgangspunt en richtingbepaler. Als bijzondere aspecten zijn in de nota genoemd het kenmerkende dichte patroon van singels dat uniek is voor Nederland. De landschapsvisie richt zich niet zozeer op het 'in stand houden', als wel op de Belvédère-gedachte: 'behoud door ontwikkeling'. Deze gedachte gaat uit van behoud en versterking van de identiteit van het landschap, waarbij de dynamiek van het landschap zelf en de aspecten die invloed hebben op het landschap, uitgangspunten vormen. Inspelen op nieuwe ontwikkelingen is voornamelijk in het gebied van De Wouden aan de orde. Voor dit lint geldt dat de verankering in het landschap versterkt dient te worden. Door de oost-westrichting van het lint te accentueren en doorzichten vanuit het lint richting het landschap te behouden en/of te creëren wordt de binding met het buitengebied versterkt. Hierdoor wordt het landschap herkenbaar en leesbaar.

3 | Groenstructuur

Bron: Bestemmingsplan buitengebied gemeente Dantumadiel

Opvallende elementen in het zandgebied zijn uiteraard de vele singels. Het merendeel van de singels zijn elzensingels, maar we vinden op sommige plaatsen ook concentraties van es-sensingels, zoals ten oosten van Damwâld en Broeksterwâld. De hoofdsoort in de elzensingels is de zwarte els (*Alnus glutinosa*). In de struiklaag komen soorten als braam, vlier, meidoorn of sleedoorn voor. De kruidlaag is over het algemeen soortenarm te noemen. Soms komen soorten als haagwinde, hop of klimop voor. Vanouds bestonden de singels uit een enkele rij jonge bomen aan weerszijden van een sloot. Dit is nog het meest voorkomende type, hoewel er ook bredere singels zijn aangelegd. Een elzensingel is in goed ontwikkelde vorm een zeer compacte bundeling van verschillende biotopen: struweel, grasland, hoger opgaande kruiden van nat grasland en rietland, en open water met een watervegetatie. Door deze combinatie is de biodiversiteit in een goed ontwikkelde elzensingel hoog en is de singel geschikt als verbindingsweg voor dieren van verschillende biotopen.

Gestreefd wordt naar ecologische waarde van de singels wat inhoudt dat er variatie in de ondergroei aanwezig dient te zijn. Om deze reden is het van belang ook dwarsverbindingen tussen de singels in tact te laten of opnieuw aan te planten om migratie in de dwarsrichting te stimuleren. Ook vanuit landschappelijk oogpunt is het van belang de dwarsverbindingen te behouden.

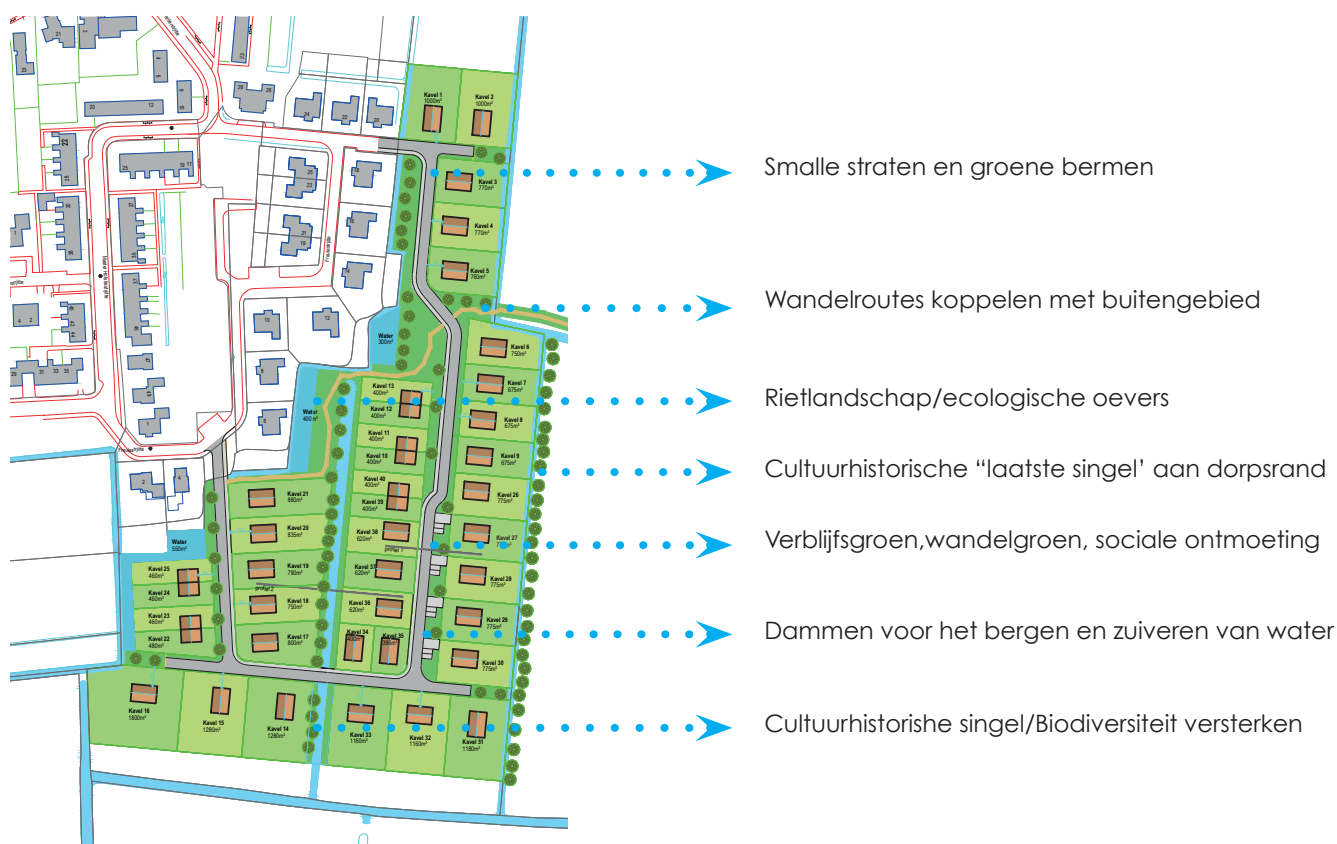
4| Stedenbouwkundig plan

4.1 Richtlijnen voor nieuwe ontwikkelingen

Bij nieuwe ontwikkelingen staat het behouden en versterken van de ruimtelijke kwaliteit voorop. Door het bouwen van de nieuwe wijk wordt de grens van het dorp verschoven. Op de nieuw aan te leggen bouw kavels zijn op dit moment hoogwaardige singels aanwezig. De inpassing van het nieuwbouwplan moet zorgdragen dat de rand van het dorp als zodanig herkenbaar blijft. Juist aan deze rand van het dorp is de overgang van het Woudenlandschap naar het Miedenlandschap.

De opzet van de nieuwe woningen is gedaan naar de zienswijze van de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied. Er is gekozen voor twee onder een kap woningen en woningen in de vrije sector. Er wordt gebouwd volgens de nieuwe normen. De nieuwbouwwijk wordt in twee fases aangelegd. In de eerste fase wordt de volledige groenstructuur aangelegd. Hiermee wordt fase twee op een duurzame manier gebouwd met in achtname van het aanwezige groen.

Bron: Egberts Zwarts. Bouw in twee fases

Themakaart Duurzaamheid

4.2 Duurzaamheid

Bij de inrichting van de openbare ruimte is rekening gehouden met sociale duurzaamheid. Ruimte voor de mens, gezondheid en bewegen. Daarnaast is er ruimte voor de natuur (ecologie) en het water (berging, zuivering en afvoeren). Deze onderwerpen bieden kansen voor een duurzame en biodiverse inrichting van de openbare ruimte.

4.2.1 Infrastructuur

De straten hebben een smal profiel wat snelheid in de straat beperkt. Hiermee wordt ook de veiligheid in de straat geborgen. De straat is breed genoeg voor parkeren in de straat. Daarnaast kan er geparkeerd worden op de inritten van de woningen en op eigen terrein. Door de aanleg van een parkachtige structuur ontstaat er vanuit het dorp een wandelmogelijkheid via de nieuwbouw naar het buitengebied.

4.2.2 Groen, water en oevers

De groenstructuur in de nieuwbouwwijk is gekoppeld aan de infra- en waterstructuur. Een grote groen/blauwe ader wordt gevormd door de aanwezige Elzensingel. De waterstructuur wordt hier verbreed zodat er ruimte is voor het beheer van de singel en het water. Juist deze overgangen van groenelementen en water bieden veel kans voor zowel flora als fauna. Deze structuur wordt op bepaalde punten in het gebied versterkt door nieuw te graven water, gekoppeld aan aanwezig groen. Met de inrichting van deze 'sociale' groengebieden wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van natuurlijk groen om het beheer van deze stukken laag te houden en juist de beleving te versterken.

De nieuwe straten krijgen een groen beeld door laanbomen, groene inritten en bloemrijkgrasland. Het hemelwater wordt afgevoerd via de bestaande sloten. Om zorg te dragen voor een klimaatadaptieve inrichting wordt er gekeken naar de mogelijkheid om het water tijdelijk te bergen in het gebied en langzaam af te voeren via de bestaande sloten. Dit om de druk op het openbare water te verlagen.

De elzensingel als leesteken van het landschap

5 | Landschappelijke inrichting

5.1 Nieuwbouwwijk en cultuurhistorie: kansen

“Het scherp houden van de verschillende landschapstypen en de overgangen daartussen die leiden tot een duidelijk en ‘leesbaar’ landschap”. Dit is het vertrekpunt van de landschapsvisie omschreven in de Rijkdom van Dantumadiel.

Zoals in meerdere hoofdstukken naar voren is gekomen ligt Driezum op de rand van het Woudengebied wat gekenmerkt wordt door Elzensingels. Deze zijn duidelijk merkbaar in de toegangswegen van het dorp. Echter in het dorp zijn deze groenstructuren niet als zodanig herkenbaar. De hoofdstructuur van het openbare groen is het visitekaartje van het dorp. De aanwezige elzensingels moeten zoveel mogelijk worden behouden en daar waar mogelijk doorgetrokken in het dorp. Doordat in deze nieuwbouwwijk de elzensingels onderdeel worden van de wijk wordt de singel ook onderdeel van het dorp.

Een ander cultuurhistorische herkenning van het landschap van de Wouden zijn de Halepaden. Deze paden waren vroeger de kortste routes tussen kerken, scholen en winkels. De paden liepen meestal over particuliere grond, over erven en boerenland, over de oude zandkoppen. Een bekende route is de route van Broeksterwâld naar Driezum onder Damwâld door. Wandelen in de omgeving en genieten van de ruimtelijke kwaliteit van de omgeving kan ook via het pad door de groenstrook in de nieuwbouwwijk. Deze voert je van het Woudenlandschap naar het open Miedenlandschap. Om extra nadruk te leggen op deze cultuurhistorie zouden oude hekwerken geplaatst kunnen worden.

Er wordt niet alleen gekeken naar de cultuurhistorie en het ontwerp van deze openbare ruimte. Er moet vooral ook aandacht zijn voor de kosten die jaarlijks terugkeren. Door zorg te dragen voor goede groeiplaatsomstandigheden ontstaat er een gezonde buitenruimte die minder onderhoud behoeft.

Keigrasstenen een groene uitstraling en opvang/afvoer van hemelwater

Gezonde bomen en bloemrijk grasland: Minder beheer en meer beleving

5.2 Klimaatverandering

Klimaatadaptatie is een steeds grotere uitdaging. Langere periodes met grote hitte, meer buien en langere droge periodes. Klimaatveranderingen hebben impact op de manier waarop we onze openbare ruimte inrichten. Door het ontstaan van meer verharde oppervlaktes in verband met de bouw van woningen en infrastructuur moeten we ook meer aandacht besteden aan de openbare ruimte gekoppeld aan deze nieuwe structuur.

Uitgangspunt is zo min mogelijk verhard oppervlak en meer groenstroken. De inrichting en groeiplaatsen van deze groenstroken is van groot belang. Een gezonde groeiplaats zorgt voor een goede ontwikkeling van de beplanting en meer toegevoegde waarde bij hitte en stortbuien. Deze groenstroken liggen altijd lager dan de verharding om het hemelwater te kunnen bergen, maar ook voor vertraging in de afvoer kunnen zorgen. Daarnaast kan het worden opgenomen door de aanwezige beplanting en weer onderdeel worden van het systeem.

Bij het bouwen van een nieuwbouwwijk wordt er zorggedragen voor de opvang van extra hemelwater door het verharde oppervlak. Deze waterbergingen bieden weer kansen aan de ecologie in de wijk door het ontstaan van (natuurvriendelijke) oevers. Al het hemelwater in het projectgebied wordt afgevoerd via de aanwezige sloten. Om dat de woonwijk verhoogd wordt aangelegd ontstaat er een mogelijkheid om door middel van dammen het water langer in het gebied te bergen en eventueel te zuiveren voordat we deze afgeven aan de omliggende boezemsysteem.

5.2.1 Materialen infrastructuur

Het materiaalgebruik is in grote lijnen voorgeschreven door de gemeente. In de woonstraten wordt gebruik gemaakt van een betonsteen in keiformaat met een natuurlijke uitstraling. De stoepen worden gelegd in trottoirtegels van 30/30cm en sluiten aan op de aanwezige voetpaden in Driezum. Het 'nieuwe halepad' wordt uitgevoerd in een halfverharding die waterdoorlatend is en weinig onderhoud vergt.

5.2.2 Soorten Groeninrichting

De groen inrichting bestaat uit kern mantel en zoom. Door de laanstructuur ontstaat er dynamiek en 3D in het straatbeeld. Door het toepassen van verschillende soorten zorgen we voor meer diversiteit en kunnen ziektes en plagen minder snel om zich heen grijpen. We kiezen voor sterke laanbomen. Bij de grotere woningen kiezen we voor bomen van de eerste orde. Een *Alnus Spaethii* spaeth is een sterke, snelgroeïende boom die goed kan tegen natte en droge periodes. Niet zoutstrooi- en wind gevoelig is. Op de plaatsen waar twee onder een kap woningen worden geplaatst is er gekozen voor een *Corylus collurna*. Ook dit is een klimaatbestendige boom die daarnaast door de bloei ook zorgt voor het aantrekken van bijen, vlinders en vogels (beleving). Daar waar de extra waterbergingen worden gegraven zorgen knotwilgen en een treurwilg voor schaduw en beleving van het nattere gebied.

De stroken langs de wegen worden ingezaaid met bloemrijk grasland in combinatie met Lupines. Dit beeld moet het parkeren in de groenstrook ontmoedigen. Voor veiligheid wordt de eerste meter van deze groenstrook en de inritten wel gemaaid.

De oevers worden ingezaaid met een oevertmengsel. Het riet zal zich vanzelf vestigen op deze overgangen van nat naar droog. Deze beplanting zorgt voor zuivering van het water. Zodra de libelle zich hier vertoont weten we ook zeker dat het water van een goede kwaliteit is.

5.2.3 Sociale en duurzame toekomst

Om bovenstaande maatregelen ook duurzaam toe te passen is het belangrijk dat dorpbewoners en nieuwe wijkbewoners worden meegenomen in het ontwerpverhaal. Door onderdeel te worden van de openbare inrichting krijgen ze het gevoel van mede-eigenaarschap en is men eerder bereid mee te helpen met het onderhoud en het instandhouden van de inrichting. Op deze manier ontstaat een sociale cohesie in de wijk en het dorp.

Bronvermelding

Gemeentedantumadiel.frl

Gemeente Noardeast-fryslan.nl

Landschapsbeleidsplan gemeente Dantumadiel

Beleidsplan buitengebied gemeente Dantumadiel

Groenstructuurplan, Royal Haskoning DHV

Grutsk op e Romte, Structuurvisie 2014

Richtlijnen voor de inrichting van houtsingels, Bestemmingsplan buitengebied Dantumadiel

Handboek inrichting openbare ruimte (gemeente Dantumadiel 2019)

Wikipedia

Topotijdreis.nl

Google.nl

Planviewer.nl

**nina
a. b
bing**

MAAKT
BUITEN